

ПОЗИЦІЯ ПРОВІДУ ОУН В УКРАЇНІ ДО КОНФЛІКТУ В ЗАКОРДОННИХ ЧАСТИНАХ ОУН (НА ОСНОВІ АРХІВНОГО ДОКУМЕНТА 1950 Р.)

Сич О. М.,

*доктор політичних наук, доцент,
професор кафедри політології*

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Україна

ORCID ID: 0000-0002-3697-7636

sycho@ukr.net

Стаття присвячена висвітленню одного з етапів внутрішнього конфлікту в Закордонних Частинах ОУН, коли за згодою опонентів Провід ОУН в Україні виступив у якості арбітра поміж ними.

У статті розкрито, що в умовах загострення внутрішнього конфлікту Провід ЗЧ ОУН та опозиція погодили, щоб Провід ОУН в Україні виступив «третейським суддею» і спрямували до нього кур'єрів. У відповідь отримали у липні 1950 р. офіційне «Становище Проводу ОУН на Українських Землях до різних спірних або актуальних питань за кордоном».

В процесі аналізу цього концептуального для розуміння суті конфлікту документа з'ясовано, що в питаннях ідеологічно-програмових розбіжностей Провід ОУН в Україні майже повністю визнав рацію опозиції й це відображало реальні зміни, на які підпілля в Україні пішло під тиском умов підпільної національно-визвольної боротьби та зустрічі з реаліями створеної більшовицьким режимом дійсності в Україні.

Водночас розкрито, що в питанні розмежування повноважень між ЗЧ ОУН та ЗП УГВР документ мав суперечливий характер. За аналогією взаємин між ОУН та УГВР в Україні він пропонував їх будувати на засадах автономності обох інституцій, а С. Бандері рекомендував створити Закордонний центр Проводу ОУН і об'єднати в ньому членів, обраних на Другому ВЗ і Третьому НВЗ. Це суперечило намірам ЗП УГВР виступати в еміграції єдиним речником національно-визвольної боротьби та позбавити С. Бандеру організаційної влади. Водночас документ значно погіршив позиції С. Бандери, заперечивши факт існування Бюро Проводу ОУН, до якого він був обраний за рішеннями Конференції ОУН в Україні в лютому 1945 р. та Першої конференції ЗЧ ОУН у вересні 1947 р.

В результаті аналізу архівного документа «Становище Проводу ОУН на Українських Землях до різних спірних або актуальних питань за кордоном» з'ясовано, що він мав суперечливий характер, остаточно не врегулював конфлікту в ЗЧ ОУН і давав підстави для його продовження. Й це в кінцевому підсумку привело до розколу та створення нової організації ОУН-закордоном.

Ключові слова: ЗЧ ОУН, ЗП УГВР, опозиція, конфлікт, ідеологія, політична програма, повноваження, Провід ОУН в Україні, ОУН-закордоном.

Постановка проблеми. З проголошення державної Незалежності України три різні еміграційні формації колись єдиної ОУН відігравали вагомий роль у формуванні націоналістичного сегменту партійно-політичної системи та намагалися впливати та світоглядні орієнтації українського суспільства. Не легалізуючись в Україні, домінуючі позиції серед них займала ОУН-бандерівська (ОУН-б). Зареєструвавшись у якості громадської організації, значну активність проявляла ОУН-мельниківська (ОУН-м), ОУН за кордоном (ОУН-з) більшою мірою сконцентрувалася на культурно-просвітницькій ділянці. Кожна із них відрізнялася ідеологічно-програмовими засадами, що формувалися в процесі внутрішніх дискусій, організаційних розходжень і створення нових організацій з однаковою назвою й ідентифікаційною приставкою. Так, зокрема, ОУН-з була створена в результаті внутрішнього конфлікту в Закордонних Частинах (ЗЧ) ОУН, що тривав протягом 1946–1954 рр. Очевидно, що аналіз впливу цих націоналістичних формацій на сучасне українське суспільно-політичне життя неможливий без знання історії їхнього становлення.

Аналіз останніх досліджень. Діяльність Закордонних частин ОУН в різних аспектах фрагментарно відображена у підсумковій колективній праці робочої групи істориків, створеній при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА під загальною редакцією С. Кульчицького та в працях К. Акименко, Антонока Я. і В. Трофимовича, Д. Веденєєва і Г. Биструхіна, П. Гай-Нижника, А. Камінського, А. Кентія, Ю. Киричука, В. Кука, О. Панченка, І. Патриляка, Г. Рія, А. Русначенка. В. Трошинського. В той же час до сьогодні в українській історіографії відсутнє повноцінне і системне дослідження історії ЗЧ ОУН, а зокрема й тих опозиційних процесів в ній, які в кінцевому результаті привели до розколу та створення ОУН-з.

Завданням статті є аналіз позиції Проводу ОУН в Україні щодо внутрішнього конфлікту в ЗЧ ОУН та впливу на його перебіг, перспективи розколу і створення ОУН-з.

Виклад основного матеріалу. Внутрішні дискусії в еміграційній частині ОУН-б розпочалися ще на етапі створення в 1945 р. Закордонного центру (ЦН) ОУН, що в 1946 р. трансформувалася в ЗЧ ОУН. Вони виникли між двома групами її провідних діячів: з одного боку це були чільні діячі Організації довоєнного періоду, що зуміли на завершальному етапі війни вийти з німецьких тюрем та концтаборів, а з іншого – переважно члени ОУН-б, вислані її підпільним Проводом з України за кордон для організації праці і підтримки національно-визвольної боротьби. Доля першої групи діячів, очолюваної обраним на Другому великому зборі (ВЗ) ОУН в 1941 р. Провідником С. Бандерою, була невідомою для другої, в якій провідні ролі відігравали з боку Проводу, сформованого на Третньому надзвичайному великому зборі (НВЗ) 1943-го, Д. Ребет і з боку Української головної визвольної ради (УГВР) її Генеральний секретар закордонних справ М. Лебедь. Тож закономірно, що при зустрічі між ними постало конфліктогенне питання ієрархічних відносин і права на зайняття посад в утворюваній еміграційній структурі. При створенні ЗЧ ОУН і формуванні їх Проводу його головою був обраний С. Бандера. В управлінні Організацією він притримувалася того провідницького стилю, що був вже апробований в підпільній довоєнній діяльності. В той же час в ОУН-б після Третнього НВЗ почали практикуватися демократичні тенденції. Це спричиняло додаткові тертя й поступово в ЗЧ ОУН сформувалася опозиція до С. Бандери та очолюваного ним Проводу (Сич, 2007, с. 100–101).

Учасник опозиції Р. Ільницький-Кричевський хронологічно розділяє опозицію в ЗЧ ОУН на два періоди: 1946–1948 рр. та 1949–1953 рр. Першу опозицію він називає «зовнішньою», оскільки вона виступила під прикриттям ЗП УГВР, а другу «внутрішньою» – бо вона вже формувалася в самих Закордонних Частин (Кричевський, 1962, с. 24).

Для першого етапу дискусій більш характерними були конфлікти на ґрунті персональних претензій на організаційну владу й щойно на другому вони були підкріплені ідеологічно-програмовими розходженнями. На підставі їх систематизації, здійсненої Р. Ільницьким, вимоги опозиції можна лаконічно звести до декількох головних груп: 1. заперечення принципу і практики «вождизму» та введення широкої демократизації в процесі розбудови ЗЧ ОУН; 2. заперечення монопартійного політичного режиму в майбутній Українській державі та моделювання її демократичного характеру; 3. бачення в ній «безкласового українського суспільства» та збереження колективної форми господарювання в сільському господарстві; 4. визначення ціллю визвольної боротьби «російський імперіялізм», а не російський народ»; 5. заперечення філософсько-ідеалістичної основи ідеології українського націоналізму та ствердження «аморальності» впливу Д. Донцова на її формування (Кричевський, 1962, с. 24–41).

Завершенням «першої» опозиції стала Друга надзвичайна конференція ЗЧ ОУН, що відбувалася в серпні 1948 р. Вона засудила її дії і в результаті гострих дискусій представники опозиції Д. Ребет, І. Гриньох, В. Охримович, М. Прокоп, З. Марцюк здали мандати членів УГВР та членів Проводу ЗЧ ОУН. Однак, невдовзі після конференції вони несподівано заявили, що відкликають свою відставку і будуть самостійно продовжувати діяльність. Після цього Провід ЗЧ виключив їх з ОУН і заборонив виступати в ЗП УГВР від її імені (Сич, 2007, с. 105).

Після створення Закордонних частин вся ОУН структурно складалася із двох рівноцінних частин – ОУН в Україні та ЗЧ ОУН. Спільним для них керівним органом мав би бути Великий збір, а в реальних умовах таким залишалося Бюро Проводу ОУН, сформоване на Третньому НВЗ, до якого вже по завершенні війни за окремими рішеннями конференцій в Україні та на еміграції введено С. Бандеру. Однак за обоюсторонньою згодою конфліктних сторін Провід ОУН в Україні був вибраний в ролі «третього судді». А тому вони надіслали до нього своїх кур'єрів та поінформували про стан конфлікту й ідеологічно-програмові розбіжності.

В липні 1950 р. з України надійшла підпільна пошта, в якій, серед іншого і документ «Становище Проводу ОУН на Українських Землях до різних спірних або актуальних питань за кордоном». Він був офіційною позицією Проводу ОУН в Україні й обидві сторони опиралися на нього аж до завершення конфлікту, а тому його зміст вимагає детальнішого аналізу.

Структурно документ складається з трьох несиметричних частин: 1. «До світоглядно-ідеологічних та програмових питань»; 2. «До питання структури українського визвольного-революційного

руху. Компетенції й взаємовідносини між різними його органами та організаціями»; 3. «До питань практичної політики».

Перша і третя частини носять критичний щодо ідеологічно-програмових засад та поточної політики ЗЧ ОУН характер. Зокрема, Провід ОУН в Україні наголошував, що «ОУН на Землях продовжує далі твердо стояти на позиціях Постанов III-го НВЗ ОУН» й при цьому вказував, що «ЗЧ ОУН в цілому ряді питань відійшли від духа і букви Програмових Постанов III-го Збору» (Становище, 1951, арк. 1).

Вияви такого «відходу» він бачив у трьох площинах – у світоглядній та в програмних питаннях майбутнього соціально-економічного й політичного устрою Української держави. У світоглядній наголошував, що Організація не зв'язує себе з жодним філософським напрямком, а зокрема й з християнським ідеалізмом та з будь-якою із українських Церков. В сфері майбутнього економічного устрою Української держави критикував Провід ЗЧ за те, що той усупільненому секторові відводив тільки «підпоміжну роль» й натомість акцентував, що він буде основним в господарстві країни. В питанні її майбутнього політичного устрою критикував Провід ЗЧ за авторитарні тенденції і стверджував, що майбутній лад в УССД буде мати демократичний характер.

Окрему увагу Провід ОУН в Україні приділив особі Д. Донцова. «Провід ОУН на Землях признає за Донцовим корисну роль, яку він відіграв в українському житті, а разом з цим стверджуємо, Донцов не вніс нічого до нашого політично-програмового скарбу, а ряд його нинішніх ідей – наскрізь протилежні нашим», – вказував він і дорікав Проводові ЗЧ, що той «офіційно бере Донцова під свій захист» (Становище, 1951, арк. 2).

Однак, значно важливішою є друга частина «Становища», оскільки в ній розставлені чіткі акценти щодо структури національно-визвольного руху в Україні та компетенції його складових частин і взаємовідносин між ними. Її також умовно можна розділити на дві частини. В першій Провід ОУН в Україні змалював його структуру в українському підпіллі та взаємовідносини між ОУН, УПА та УГВР, а в другій вказав на порушення логіки таких взаємовідносин за кордоном між ЗЧ ОУН та ЗП УГВР.

При аналізі першої частини у вічі відразу ж впадає суперечність між реальним станом та декларативними конструкціями взаємовідносин між вказаними підпільними інституціями. Зміст «Становища» однозначно вказує, що ініціатором та реальним керівником національно-визвольної боротьби є і надалі прагне бути ОУН. «ОУН фактично є ініціатором визвольно-революційної боротьби якнайширших мас українського народу на всіх Українських Землях, організатором цієї боротьби та її керівником. [...] Хто ж якусь боротьбу ініціює та її організує, той, зрозуміла річ, теж нею керує», – зазначив Провід ОУН в Україні (Становище, 1951, арк. 3).

Він же відзначав, що саме ОУН ініціювала створення УПА й понад 50% її особового складу та практично все політичне керівництво є членами ОУН. Без зусиль, кадрів і досвіду ОУН існування УПА взагалі не вбачалося можливим. В той же час Провід декларував, що ОУН «ніколи не трактувала і не трактує [УПА] як своєї партійної військової формації» (Становище, 1951, арк. 4).

Аналогічно ОУН ініціювала і створення УГВР, що була проєктована як представницька національно-визвольна формація на «ширшій національній основі». Однак на практиці інші українські політичні сили в національно-визвольній боротьбі участі не брали, а отже й не могли ввійти до її складу. А тому УГВР насправді формувалася не на партійно-політичній, а на індивідуальній основі. Перебуваючи в ній, члени ОУН, тим не менше, зобов'язані були «репрезентувати та заступати в УГВР погляди ОУН».

Стверджуючи, що «ОУН завжди ставила і ставить перед собою завдання керівництва всім українським визвольно-революційним рухом» (Становище, 1951, арк. 3), Провід ОУН в Україні в той же час вказував, що вона визнає УГВР за найвище політичне керівництво і що саме їй підпорядковується УПА. Суперечлива декларативність такого визнання підсилюється твердженням: «УГВР є настільки найвищим керівництвом і представництвом сьогоднішньої визвольно-революційної боротьби українського народу, оскільки її підтримує ОУН» (Становище, 1951, арк. 5).

З цього впливає закономірне питання про причини такої декларативності? Можна припустити, що їх було три. Першою слід вважати реалізацію виробленої на Третьому НВЗ лінії демократизації, що стала відповіддю на ті виклики підсоветської дійсності, з якими ОУН зустрілася в процесі ведення національно-визвольної боротьби. Друга – «демократичне» позиціонування національно-визвольного руху перед зовнішнім світом в умовах закінчення Другої світової війни та поразки в ній тоталітарних режимів. І взаємопов'язана з нею третя – декларування майбутнього устрою Української держави як демократичної. «ОУН стоїть на позиціях демократії в питаннях державного устрою в майбутній Українській Державі і є за свободу політичних і громадських організацій», – наголошував Провід ОУН на УЗ в «Становищі» (Становище, 1951, арк. 4).

В цій частині «Становища» не на користь ЗП УГВР було твердження, що ОУН у взаєминах із УГВР зберігає повну політичну незалежність й що «УГВР не може накидати ОУН своєї окремої політичної лінії» (Становище, 1951, арк. 5). Адже саме таку лінію керівної вищості над ЗЧ ОУН відстоювало ЗП УГВР у дискусіях із Проводом ЗЧ.

В той же час проти позицій С. Бандери, який у цій дискусії відстоював провідницький стиль управління, була спрямована та частина «Становища», в якій зазначалося, що після формування на Третньому НВЗ Бюро Проводу в якості керівного органу ОУН «на найвищому шаблі Організації цілком відкинено провідницький принцип» (Становище, 1951, арк. 4).

Окресливши таку структуру національно-визвольного руху та розподіл повноважень між ОУН, УПА та УГВР, Провід ОУН в Україні в другій частині піддав критиці ті порушення, які в запалі дискусій обоюдно допустили ЗП УГВР та Провід ЗЧ ОУН. Й більшою мірою вона була спрямована саме проти ЗП УГВР.

Так, аналізуючи проєкт «Протоколу співпраці між ЗП УГВР та ЗЧ», Провід ОУН на УЗ піддав жорсткій критиці закладене в ньому положення, що «ОУН, як організація, підпорядкована УГВР». З цього приводу він вказував: «ОУН як політична організація не є і ніколи не може бути підпорядкована УГВР. ОУН тільки визнає і підтримує УГВР. Директиви УГВР для визвольного-революційного руху мають обов'язуючу силу для ОУН остільки, оскільки ОУН через своїх представників в УГВР з ними погоджується. Якщо ж політика УГВР суперечить політиці ОУН, Організація кожночасно має право вийти з УГВР» (Становище, 1951, арк. 6, 7).

Такий же критиці піддано і те положення «Протоколу», яким передбачалося, що якщо член УГВР, який в момент обрання не належав до ОУН і потім вступить до неї, то УГВР замість нього вводить до свого складу нового члена «з поза складу ОУН». Очевидно, що ЗП УГВР прагнуло таким чином не допустити домінування в своєму складі членів ЗЧ ОУН. Однак на це Провід ОУН на УЗ відповів також достатньо жорстко: «Тимчасовий устрій не передбачує такого. Невідомо чим керувалися в даному випадку члени УГВР в ЗП УГВР, коли такий пункт вставили до Протоколу співпраці між ЗП і ЗЧ» (Становище, 1951, арк. 6).

Аналогічно було розкритиковане й намагання ЗП УГВР розбудувати свій організаційний апарат настільки, аби на еміграції «охопити всі ділянки життя», очевидно підмінивши собою ЗЧ ОУН. На це Провід ОУН зазначав, що ЗП занадто широко визначило свої завдання й що зазвичай цим займаються масові політичні та громадські організації (Становище, 1951, арк. 6).

Підсумовуючи, Провід ОУН в Україні висловив бачення, щоби взаємовідносини між ЗП УГВР та ЗЧ ОУН будувалися на тісній співпраці, «при формальному зберіганні повної окремішності обидвох інституцій і при загальному виразному розмежуванні сфер діяльності». Таке розмежування він вбачав у тому, що до виключної сфери діяльності ЗП УГВР мали б належати представництво національно-визвольної боротьби перед зовнішнім світом та українською еміграцією, зовнішньополітичні та дипломатичні акції, здійснення політично-консолідаційних зусиль, інформування про визвольну боротьбу в Україні та організація «допомогових акцій» для її потреб. Натомість до сфери повноважень ЗЧ ОУН відносив розбудову Організації за кордоном, посилення ідейно-виховний та політичний вишкіл кадрів, масову політичну й організаційну роботу серед української еміграції, опрацювання ідейно-програмового змісту українського націоналістичного руху, інформування про визвольну боротьбу в Україні та тісну співпрацю з ЗП УГВР і якнайширшу підтримку її акцій (Становище, 1951, арк. 8).

Окремою неприємною несподіванкою для С. Бандери була та частина «Становища», що стосувалася Бюро Проводу ОУН. «Відносно Бюро Проводу ОУН Провід ОУН на Землях стоїть на становищі, що після того, як літом 1946 р. у зв'язку з смертю сл. п. д. [Д.] Маївського-Тараса Нарада Проводу ОУН на Землях прийняла рішення про те, щоб Бюро не відновлювати з уваги на малу кількість членів Проводу ОУН на Землях, Бюро Проводу ОУН фактично і формально більше не існує. Всі компетенції Бюро перейшли на Провід», – констатувалося в ньому. Провід ОУН також зазначав, що «Конференція ЗЧ ОУН (вересень 1947 р.) не була уповноважена вибирати чи затверджувати членів Бюро Проводу ОУН» (Становище, 1951, арк. 8).

Такий поворот в справі Бюро Проводу ОУН потребує окремого аналізу. Адже для затвердження його складу на вказаній конференції ЗЧ ОУН в 1947 р. підставою було рішення конференції ОУН в Україні з лютого 1945 р., яке за кордон доставив кур'єр Проводу ОУН. З правово-організаційних позицій Конференція ОУН має вищий статус за «Нараду Проводу», а тому остання не могла змінювати її рішення.

Слід зауважити, що в керівному складі ОУН до правових засад її функціонування було надзвичайно уважне ставлення. Наприклад, аналіз архівних протоколів зі змістом дискусій в ЗЧ ОУН показує, що вони часто перетворювалися в суцільну нормотворчу казуїстику. А тому таке грубе порушення цих засад в тексті «Становища» викликало закономірні сумніви С. Бандери щодо особи В. Кука, який змінив Р. Шухевича чолі Проводу ОУН в Україні після його загибелі.

Можна припустити, що В. Кук в тій конфліктній ситуації міг мати свої далекосяжні плани щодо керівництва цілою ОУН. Аналізуючи ситуацію на Шостій конференції ЗЧ ОУН в 1963 р. тодішній Голова Проводу ЗЧ ОУН С. Ленкавський відмічав: «За 2 роки своєї діяльності на пості Провідника ОУН Кук [...] дав директиву, щоб у перевидаванні давнішої підпільної літератури уважно пропускати

слова “бандерівці”, “під проводом Бандери”. Це його хотіння ставити в тінь особу Провідника Бандери могло мати персональний стимул – самому стати центральною фігурою в революційному русі» (Ленкавський, 2022, с. 439)

В той же час морально-політичною компенсацією для С. Бандери виглядала остаточна рекомендація Проводу ОУН в Україні сформувані з тих членів Проводу, яких він надіслав за кордон, й тих, що вийшли з німецьких концтаборів, Закордонний Центр Проводу ОУН «під головуванням Голови Проводу всієї ОУН С. Бандери». При цьому, для Закордонних Частин мав би бути створений «окремий Провід, що був би безпосередньо підзвітний Закордонному Центрові Проводу ОУН» (Становище, 1951, арк. 8).

Водночас для «опозиції» таке рішення було вкрай невідповідним, бо ж від самого початку дискусій вона висувала головну претензію до С. Бандери, що він ні формально, ані фактично не є Провідником ОУН і, що найголовніше, таким його нібито не визнає крайова ОУН. Щоправда, як виявиться в подальшому, і для С. Бандери ця пропозиція стане нереальною для впровадження, бо неможливо було поєднати в одному керівному органі осіб, що так далеко зайшли в конфлікт на ґрунті взаємних персональних звинувачень.

Висновки. Отож, в умовах загострення конфлікту після Другої надзвичайної конференції 1947-го Провід ЗЧ ОУН та опозиція за обопільною згодою обрали Провід ОУН в Україні у ролі «третейського судді» та спрямували до нього своїх кур'єрів. У відповідь отримали підпільною поштою у липні 1950 р. документ «Становище Проводу ОУН на Українських Землях до різних спірних або актуальних питань за кордоном», який став базовим для аргументів обох сторін до остаточного завершення конфлікту.

В питаннях ідеологічно-програмових розбіжностей Провід ОУН в Україні майже повністю визнав рацію опозиції й це відображало реальні зміни в цій сфері, на які підпілля в Україні пішло під тиском обставин. В той же час у питанні розмежування повноважень між ЗЧ ОУН та ЗП УГВР та правово-організаційних засад організації вищої влади в ОУН документ мав суперечливий характер.

За аналогією взаємовідносин між ОУН та УГВР в Україні він пропонував будувати їх між ЗЧ ОУН та ЗП УГВР на засадах автономності обох інституцій і цим підривав наміри ЗП УГВР виступати в еміграції єдиним речником національно-визвольної боротьби. Й до того ж Провід ОУН в Україні пропонував С. Бандері, право якого на організаційну владу опозиція категорично заперечувала, створити Закордонний центр Проводу ОУН, об'єднавши його членів, обраних на Другому ВЗ та Третньому НВЗ. Хоча на практиці такий проект виявився нереальним для втілення.

Водночас документ значно погіршив особисті позиції С. Бандери, заперечивши факт існування Бюро Проводу ОУН, до якого він був обраний за рішеннями Конференції ОУН в Україні в лютому 1945 р. та Першої конференції ЗЧ ОУН у вересні 1947 р. Аналіз вказує, що це положення могло бути виявом далекосяжних планів Голови Проводу ОУН в Україні В. Кука на керівництво в цілому національно-визвольному русі.

Суперечливий характер «Становища Проводу ОУН на Українських Землях до різних спірних або актуальних питань за кордоном» остаточно не врегулював конфлікту в ЗЧ ОУН і давав підстави для його продовження. Й він в кінцевому підсумку привів до розколу та створення нової організації ОУН-закордоном. Однак це вже виходить за окреслені завдання статті і відкриває перспективу для подальших досліджень теми.

Sych O. Position of OUN leadership in Ukraine towards conflict in overseas sections of OUN (based on an archive document from 1950)

This study is devoted to highlighting one of the stages of the internal conflict within the Foreign Units of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN), during which, with the consent of the opponents, the OUN leadership in Ukraine acted as an arbitrator between them.

It reveals that amid the intensification of the internal conflict, the leadership of the Foreign Units of the OUN and the opposition agreed that the OUN leadership in Ukraine would act as an «arbitrator» and sent couriers to them. In response, in July 1950, they received the official «Position of the OUN Leadership in the Ukrainian Lands on Various Controversial or Topical Issues Abroad».

Through the analysis of this conceptual document, which is crucial for understanding the essence of the conflict, it was found that on ideological and programmatic disagreements, the OUN leadership in Ukraine almost entirely sided with the opposition. This reflected the real changes the underground movement in Ukraine underwent under the pressure of the national liberation struggle and the realities created by the Bolshevik regime in Ukraine.

At the same time, it was revealed that on the issue of delineating powers between the Foreign Units of the OUN and the External Representation of the Ukrainian Supreme Liberation Council (ZP UHVR), the

document was controversial. By analogy with the relationship between the OUN and the UHVR in Ukraine, it proposed building their relations on the principles of autonomy for both institutions. It recommended that S. Bandera create a Foreign Center of the OUN Leadership and unite members elected at the Second and Third Grand Assemblies. This contradicted the ZP UHVR's intentions to act as the sole representative of the national liberation struggle in exile and to strip S. Bandera of organizational power. Additionally, the document significantly weakened S. Bandera's position by denying the existence of the OUN Leadership Bureau, to which he was elected by the decisions of the OUN Conference in Ukraine in February 1945 and the First Conference of the Foreign Units of the OUN in September 1947.

As a result of analyzing the archival document «Position of the OUN Leadership in the Ukrainian Lands on Various Controversial or Topical Issues Abroad», it was found that it had a controversial nature, did not definitively resolve the conflict within the Foreign Units of the OUN, and provided grounds for its continuation. This ultimately led to the split and the creation of a new organization, the OUN Abroad.

Key words: OS of the OUN, SULC, opposition, conflict, ideology, political program, authority, leadership of the OUN in Ukraine, OUN Abroad.

Література:

1. Кричевський Р. Організація Українських Націоналістів в Україні – Організація Українських Націоналістів закордоном і ЗЧ ОУН. Причинки до історії українського націоналістичного руху. Нью-Йорк-Торонто, 1962. 116 с.
2. Ленкавський С. Український націоналізм. Твори в 4-х т. Т. 1. Історія / упор. і ред. О. Сич. Івано-Франківськ: Ліле-НВ, 2022. 560 с.
3. Сич О. М. Степан Ленкавський в історії Організації українських націоналістів (1929–1977 рр.): дис... канд. іст. наук: 07.00.01 спец. «Історія України». К., 2007. 179 с.
4. Становище Проводу ОУН на Українських Землях до різних спірних або актуальних питань за кордоном. *Архівна збірка ОУН в м. Нью-Йорк (США)*. 9 арк.

References:

1. Krychevskiy R. Organizatsiia Ukrainykykh Natsionalistiv v Ukraini – Organizatsiia Ukrainykykh Natsionalistiv zakordonon i ZCH OUN. Prychynok do istorii ukrainskoho natsionalistychnoho rukhu [Organization of Ukrainian Nationalists in Ukraine – Organization of Ukrainian Nationalists Abroad and OS of the OUN. Contribution to the history of the Ukrainian nationalist movement.]. Niu-York-Toronto, 1961. 116 s.
2. Lenkavskiy S. Ukrainyky natsionalizm. Tvory v 4-kh t. T. 4. Istoriia [Ukrainian Nationalism. Works in 4 Volumes. Volume 1: History] / upor. i red. O. Sych. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV. 2022. 560 s.
3. Sych O. Stepan Lenkavskiy v istorii Organizatsii Ukrainykykh Natsionalistiv (1929–1977 pp.) [Stepan Lenkavsky in the history of the Organization of Ukrainian Nationalists (1929–1977)]: dys... kand. Ist. Nauk: 07.00.01 spets. «Istoriia Ukrainy». K., 2007. 179 s.
4. Stanovyshche Provodu OUN v Ukraini do riznykh spirnykh abo aktualnykh pytan za kordonom [Position of the OUN Leadership in the Ukrainian Lands to various controversial or topical issues abroad]. *Arkhivna zbirka OUN v m. Niu-York (SSHA)*. 9 ark.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2024

Стаття рекомендована до друку 04.06.2024